
TANDVÅRDS- OCH
LÄKEMEDELSFÖRMÅNSVERKET

Besparingar från sidoöverenskommelser 2021

Slutavstämning
Mars 2022

Citera gärna Tandvårds- och läkemedelsförmånsverkets rapporter, men glöm inte att uppge källa: Rapportens namn, år och Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket.

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, mars 2022
Diarienummer: 1526/2021

Postadress: Box 22520, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Fleminggatan 18, Stockholm
Telefon: 08 568 420 50
www.tlv.se

Förord

TLV har regeringens uppdrag (S2020/09593) att löpande följa upp och redovisa besparingen som genereras av de sidoöverenskommelser som läkemedelsföretag och regioner ingår inom ramen för TLV:s ärendehandläggning för vissa läkemedel.

TLV ska redovisa helårsprognoser för besparingen 2021 senast den 30 juni 2021 och senast den 13 december 2021. Utfallet av besparingen 2021 ska slutredovisas senast den 20 mars 2022. I den här rapporten redovisas utfallet för 2021.

Arbetsgruppen för rapporten har bestått av Oskar Johansson, Veronica Xanthopoulos och Cecilia Tollin.

Agneta Karlsson
Generaldirektör

Termer och begrepp

AUP - Apotekens utförsäljningspris – öppenvårdsapotekens försäljningspris i kronor. Fastställs av TLV.

Begränsad subvention – subvention för endast ett visst användningsområde eller en viss patientgrupp.

Biosimilar – ett biologiskt läkemedel som innehåller en version av den aktiva substans som finns i ett redan godkänt biologiskt läkemedel (referensläkemedlet). För att en biosimilar ska godkännas krävs att den är jämförbar med referensläkemedlet avseende kemiska egenskaper.

Generell subvention – läkemedel som är subventionerat för hela dess användningsområde.

Läkemedelsförmån – ett läkemedel som ingår i läkemedelsförmånerna är subventionerat och ingår i högkostnadsskyddet vilket begränsar hur mycket en kund behöver betala för sina läkemedel. I vissa fall kan läkemedel med förmånsstatus säljas utanför förmån.

Regioner – det som fram till 2019 kallades för landsting.

Sidoöverenskommelse – ett civilrättsligt avtal mellan ett läkemedelsföretag och en region. Ofta tecknar samtliga 21 regioner sidoöverenskommelsen med företaget. Sidoöverenskommelsen reglerar en eller flera omständigheter som rör användningen av ett läkemedel.

Subvention – den del av kostnaden för ett läkemedel, en tandvårdsåtgärd eller en förbrukningsartikel som det offentliga betalar.

Trepartsöverläggning – en trepartsöverläggning innebär att både regionerna och läkemedelsföretaget överlägger med TLV i ett visst ärende, men också att överläggningen sker samtidigt, det vill säga att de tre aktörerna träffas tillsammans.

Återbäring – en form av ersättning som betalas ut i efterhand. I Sverige betalar läkemedelsföretagen återbäring till regionerna utifrån vad som anges i sidoöverenskommelserna. Benämns internationellt ofta som rabatt.

1 Inledning

Bakgrund

Sedan slutet av 2014 har regioner och läkemedelsföretag tecknat sidoöverenskommelser för vissa läkemedel. Överenskommelserna innebär att läkemedelsföretagen ger återbäring för en del av läkemedelskostnaden till regionerna för läkemedel förskrivna på recept. TLV koordinerar processen inom ramen för trepartsöverläggningar där TLV, regioner och företag gemensamt överlägger i ett ärende. TLV utför även löpande uppföljningar av utfallen från sidoöverenskommelserna.

Enligt överenskommelsen om statsbidrag för läkemedelsförmånerna 2021 delar staten och regionerna på den återbäring som sidoöverenskommelserna genererar under år 2021 (S2021/00821); 60 procent av återbäringen ska tillfalla regionerna och 40 procent ska tillfalla staten.

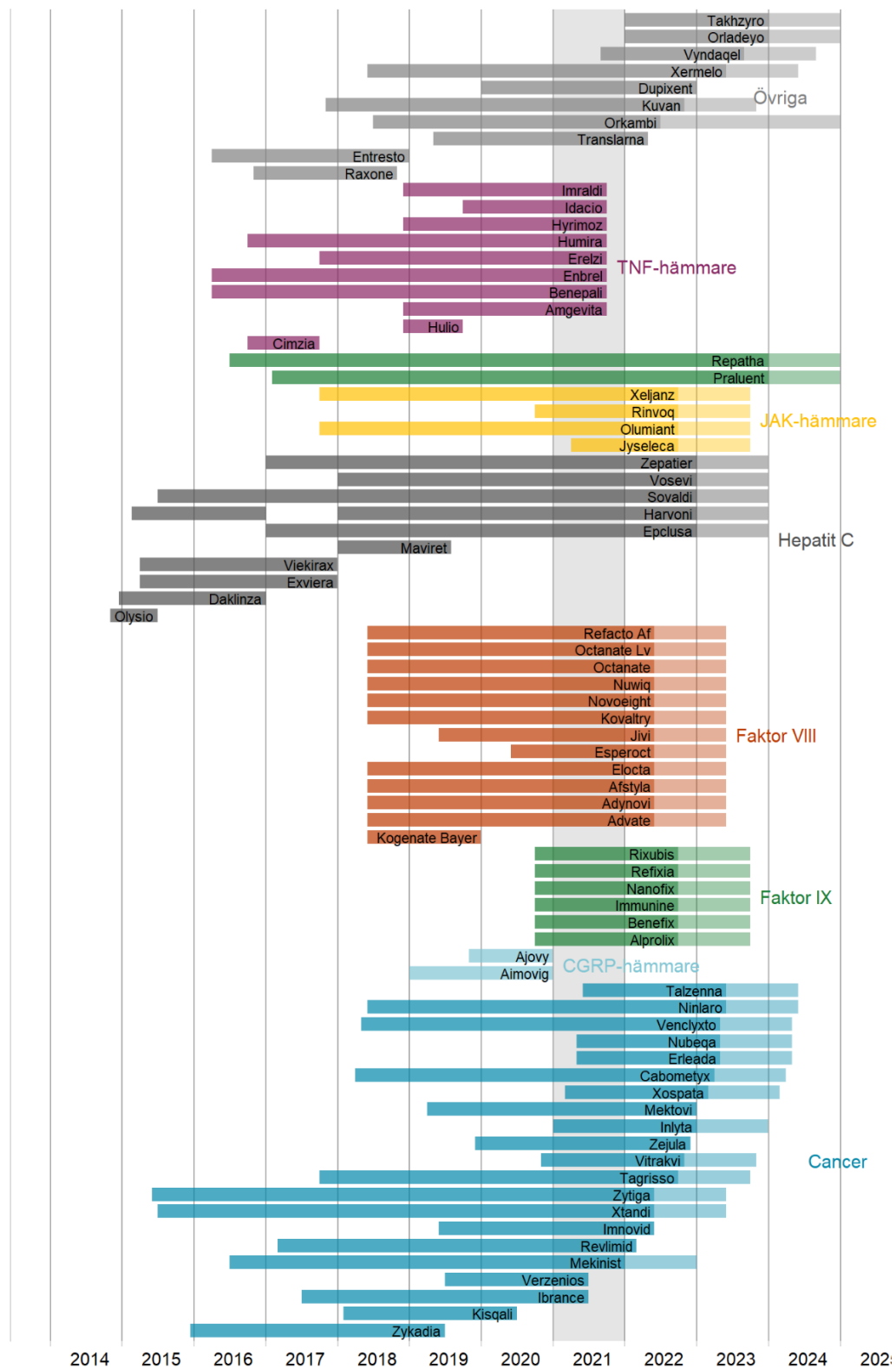
TLV har som en följd av överenskommelsen fått i uppdrag att prognostisera återbäringen för helåret 2021. Prognosen rapporteras två gånger per år, prognos 1 den 30 juni och prognos 2 den 13 december 2021. Prognos 2 ligger till grund för en preliminär reglering av statens andel av återbäringen, i samband med utbetalningen av statsbidraget till regionerna i februari 2021. En slutavstämning av återbäringen för 2021 sker i mars 2022 för att justera eventuella avvikelser mellan prognos och slutligt utfall.

I den här rapporten redovisas aktuella sidoöverenskommelser och den slutliga återbäring som betalats av företagen till regionerna för åren 2018–2021. Avslutningsvis redovisas den slutliga återbäringen för 2021 uppdelat per region.

Aktuella sidoöverenskommelser 2021

Totalt har 62 läkemedel omfattats av sidoöverenskommelser under hela eller delar av 2021. Av dessa är det sju läkemedel som inte omfattats av sidoöverenskommelser sedan tidigare. För 15 av 62 läkemedel har regioner och företag valt att inte förlänga eller förhandla på nytt, vilket betyder att dessa läkemedel inte längre omfattas av sidoöverenskommelser. 1 januari 2022 omfattades således 47 läkemedel av sidoöverenskommelser. I figur 1 visas samtliga öppenvårdsläkemedel som har eller har haft sidoöverenskommelse sedan slutet av 2014.

Figur 1. Receptförskrivna läkemedel som har eller har haft sidoöverenskommelse sedan 2014, 2021 markerat i grått.

Notera att listan endast inkluderar sidoöverenskommelser för receptförskrivna läkemedel. Den svagare delen av en linje markerar möjlighet till förlängning. En sammanställning av ovanstående figur, tillsammans med försäljning per läkemedel den senaste 12-månadersperioden, redovisas i bilaga 1.

Den totala försäljningen (AUP) för de läkemedel som haft en sidoöverenskommelse under 2021 uppgick till knappt 6,4 miljarder kronor på årsbasis, vilket utgör knappt 18 procent av de totala kostnaderna för förmånsberättigade läkemedel samt smittskyddsläkemedel. I tabell 1 redovisas försäljning för läkemedel med sidoöverenskommelse per läkemedelsgrupp under perioden januari till december 2021, samt fördelning av försäljningsvärde mellan könen.

Tabell 1. Försäljning för läkemedel med sidoöverenskommelse per läkemedelsgrupp i perioden januari-december 2021, samt fördelning av försäljningsvärde inom förmån mellan könen.

Område	Försäljningsvärde (AUP) jan 2021 - dec 2021 (tkr)	Kvinnors andel av försäljningsvärdet	Mäns andel av försäljningsvärdet
Cancer	2 610 516	34%	66%
Faktor IX	142 142	2%	98%
Faktor VIII	599 309	1%	99%
Hepatit C*	555 024	32%	68%
JAK-hämmare	322 264	72%	28%
PCSK9-hämmare	196 687	41%	59%
TNF-hämmare	1 375 709	54%	46%
Övriga	544 063	40%	60%
Total	6 345 714	37%	63%

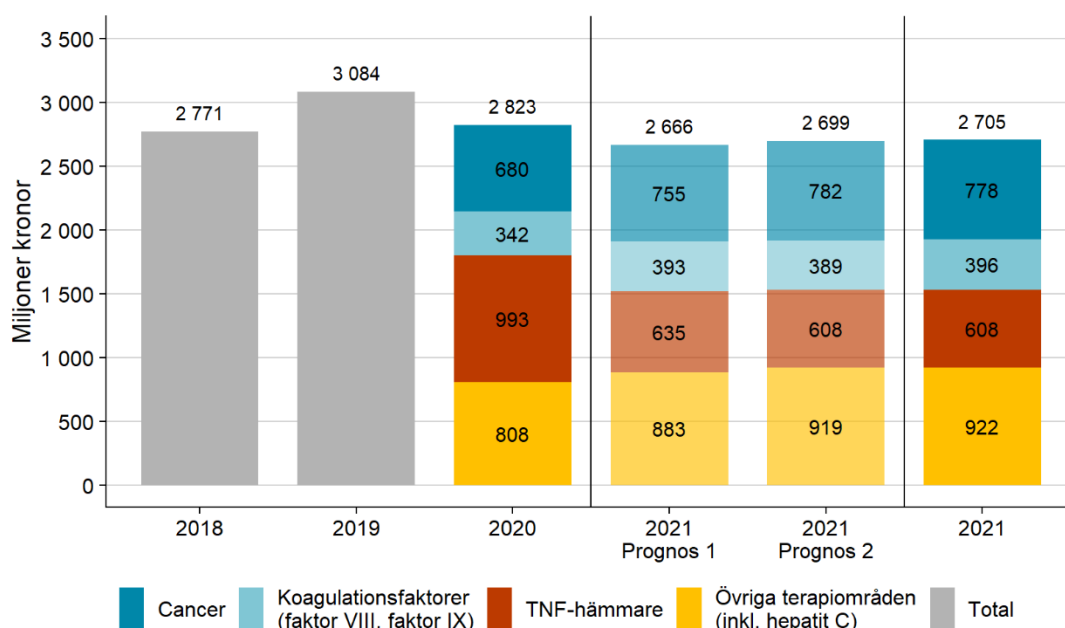
Försäljningen av läkemedel för behandling av hepatit C gäller all försäljning (förskrivning) och inte enbart inom läkemedelsförmånerna.

Källa: E-hälsomyndigheten.

2 Utfall av sidoöverenskommelser

Sedan de första sidoöverenskommelserna tecknades har antalet läkemedel som omfattas av överenskommelser ökat för varje år. De återbärningar som företagen har betalat till regionerna har också ökat fram till och med 2019. För år 2021 uppgick den samlade återbärningen till 2,7 miljarder kronor vilket är cirka 118 miljoner kronor lägre än 2020 (Figur 2).

Figur 2. Utfall sidoöverenskommelser 2018 - 2021 samt prognos 1 och 2 för 2021, miljoner kronor.

Läkemedelsområden särredovisas för de områden som omfattas av flera olika företag med betydande marknadsandel på nationell nivå. Prognos 1 inkluderar utfall från januari till maj 2021. Prognos 2 inkluderar utfall från januari till november 2021.

Sedan 2020 har återbärningen ökat inom alla områden förutom TNF-hämmare, där en betydande minskning skett till följd av att sidoöverenskommelserna för TNF-hämmare löpte ut den 30 september 2021 utan att nya överenskommelser tecknades. Därmed genererades endast återbärning under de tre första kvartalen 2021. Totalt minskar återbärningen för TNF-hämmare med 385 miljoner kronor jämfört med 2020. Minskningen påverkas dels av att sidoöverenskommelserna upphör, dels till följd av sänkta AUP och ökad användning av TNF-hämmare med relativt lägre AUP-kostnad och återbäringsnivå.¹ Ökningen av återbärning inom de andra områdena förklaras huvudsakligen av att nya läkemedel med sidoöverenskommelser har tillkommit och att volymen har ökat jämfört med 2020. Avslutningsvis kan nämnas att antalet behandlade patienter för hepatit C nu ligger

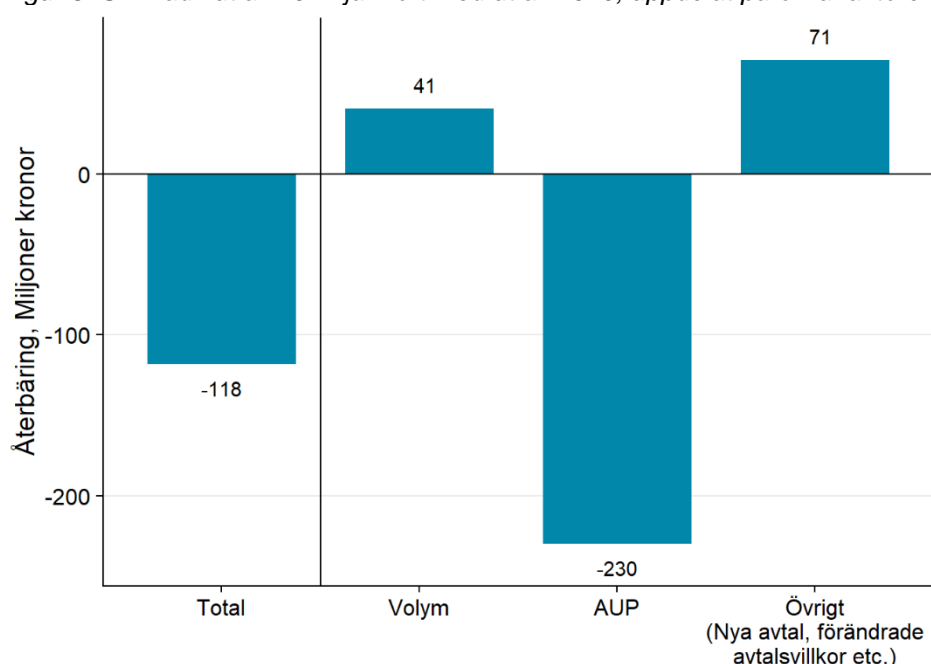
¹ TLV följer utvecklingen av pris, kostnad och användning för TNF-hämmare bland annat via: https://tlvanalys.shinyapps.io/TNF_hammare/

förhållandevis stabilt omkring 2 500 patienter årligen, vilket även stabiliserar återbäringen för dessa läkemedel.

Återbäringens storlek påverkas av flera faktorer, bland annat antalet sidoöverenskommelser, volymutveckling, vilka läkemedel som används i de fall där det finns flera alternativ, återbäringsnivåer samt om AUP sänkts under avtalsperioden. Sänkt AUP leder, enligt de standardiserade avtal som tagits fram, till att nivån på återbäringen reduceras med motsvarande belopp. Sänks AUP till den nivån som angetts i sidoöverenskommelsen eller lägre, utgår ingen återbäring. Återbäringen kan därmed minska utan att samhällets kostnader ökar.

Figur 3. Skillnad i utfall 2021 jämfört med utfall 2020, uppdelat på olika faktorer.

Källa: TLV.

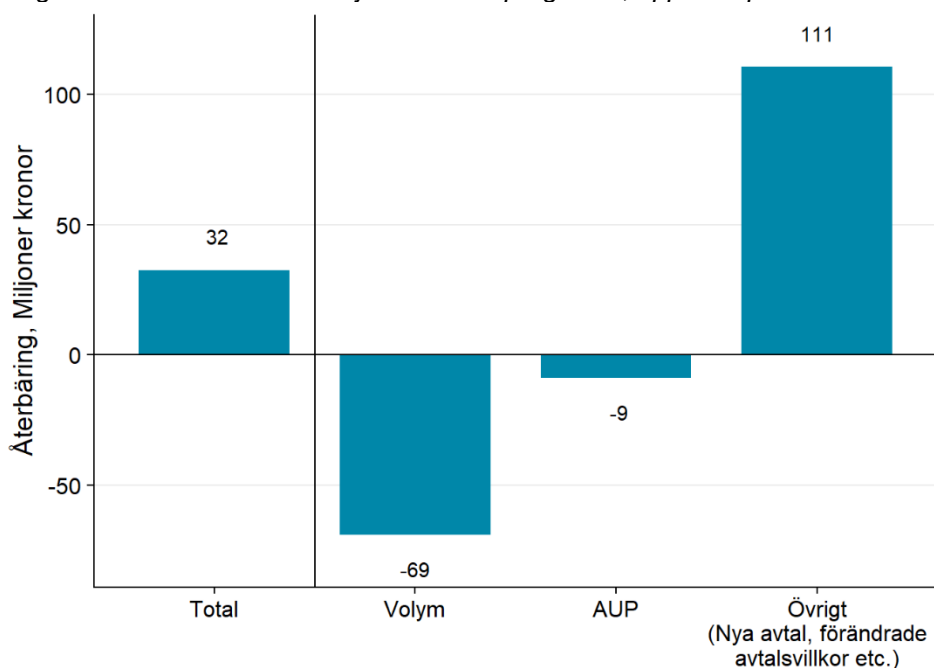
I figur 3 visas vilka faktorer påverkat skillnaden i återbäring 2020 jämfört med 2021. Totalt sett var återbäringen 118 miljoner kronor lägre under 2021 jämfört med föregående år. Förändringar i sänkta AUP är den faktor som minskat återbäringarna mest jämfört med 2020. Bland annat till följd av AUP-sänkningar för TNF hämmare och för vissa cancerläkemedel. Nya och förändrade avtal har, tillsammans med en ökad användning (volym) lett till ökad återbäring, vilket har bidragit till att utjämna den totala minskningen i återbäring år 2021 jämfört med år 2020.

3 Avvikelser från 2021 års prognoser av återbäringar

TLV gör två prognoser av återbäringen det innevarande året. Dessa presenteras i juni och december varje år. Utfallet för helåret 2021 var 32 miljoner (1,5 procent) högre än vad som prognostiserades i juni 2021. Ökningen beror huvudsakligen på ökad återbäring för nya läkemedel med sidoöverenskommelse, samt att avtalskonstruktionen för vissa sidoöverenskommelser har förändrats på ett sätt som påverkar återbäringen. Av sekretesskäl är det inte möjligt att i detalj gå in på vilka läkemedel det omfattar. Ökningen av återbäring i decemberprognosen jämfört med prognos 1 dämpas av skillnader mellan prognoserna vad gäller prognosticerad volym (användning) och till följd av AUP-sänkningar.

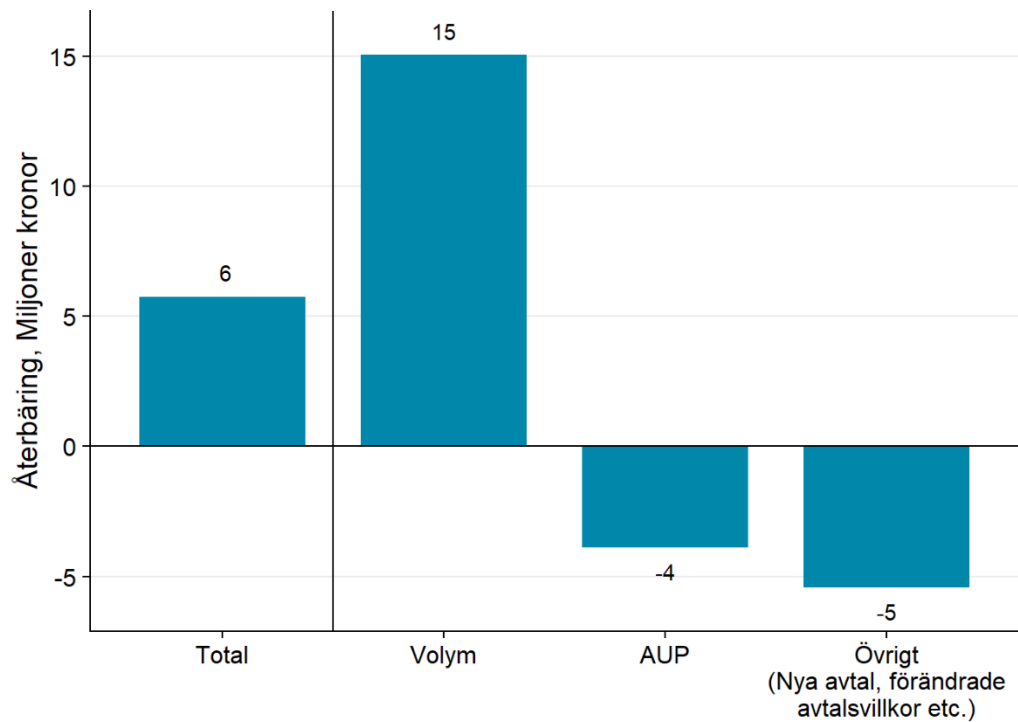
Figur 4. Skillnad i utfall 2021 jämfört med prognos 1, uppdelat på olika faktorer.

Källa: TLV.

I figur 5 visas att utfallen för 2021 var 6 miljoner (0,2 procent) högre än vad som prognostiserades i december. Framför allt berodde det på ökade volymer, medan skillnaden mellan prognos och utfall var små vad gäller sänkta AUP och nya eller förändrade avtal.

Figur 5. Skillnad i utfall 2021 jämfört med prognos 2, uppdelat på olika faktorer.

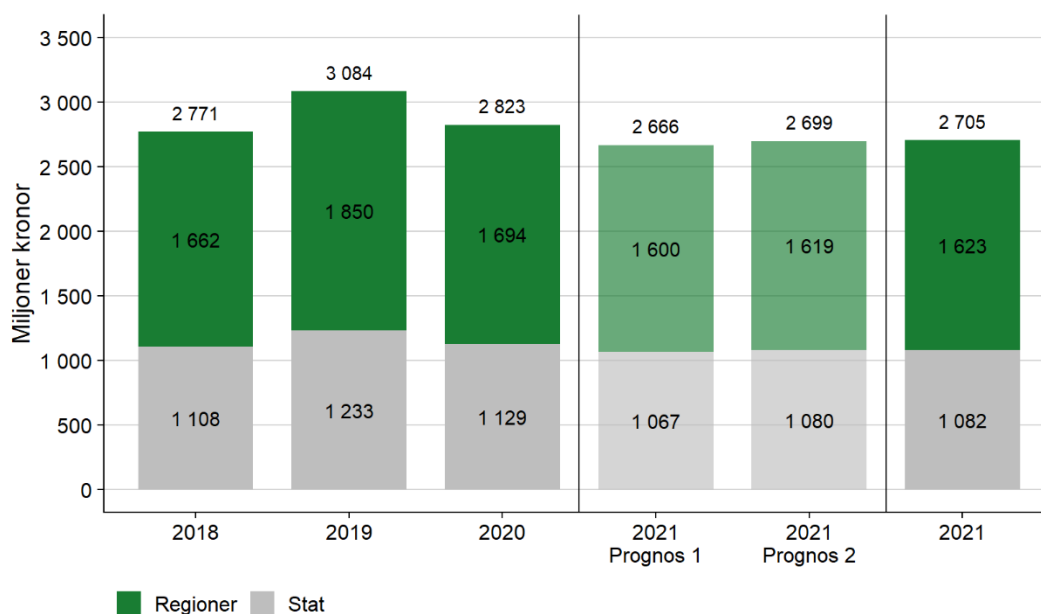

Källa: TLV.

4 Regional fördelning

Enligt överenskommelsen om statsbidrag för läkemedelsförmånerna 2021 delar staten och regionerna på den återbäring som sidoöverenskommelserna genererar under år 2021 (S2021/00821); 60 procent av återbäringen ska tillfalla regionerna och 40 procent ska tillfalla staten. Den totala återbäringen uppgår till 2 705 miljoner kronor för 2021. Givet den uppdelning som föreligger i överenskommelsen resulterar detta i att regionerna erhåller 1 623 miljoner och staten 1 082 miljoner kronor.

Figur 6. Utfall sidoöverenskommelser 2018 - 2021 samt prognos 1 och 2 för 2021, miljoner kronor.

Prognos 1 inkluderar utfall från januari till maj 2021. Prognos 2 inkluderar utfall från januari till november 2021.

I tabell 2 visas skillnaden mellan den prognos som publicerades i december och utfallet uppdelat per region.

Tabell 2. Jämförelse av slutlig återbäring 2021 mot prognos 2 uppdelat per region, kronor.

Region	Återbäring totalt 2021 utfall	Återbäring totalt 2021 prognos 2	Skillnad utfall- prognos	% skillnad mellan utfall och prognos
Stockholm	626 990 553	626 842 707	147 846	0.02%
Uppsala	86 459 406	87 834 481	-1 375 075	-1.59%
Södermanland	86 861 367	86 704 720	156 647	0.18%
Östergötland	136 429 598	137 628 224	-1 198 626	-0.88%
Jönköping	96 930 491	95 304 631	1 625 860	1.68%
Kronoberg	61 063 995	61 566 131	-502 136	-0.82%
Kalmar	71 947 942	71 869 300	78 642	0.11%
Gotland	21 262 699	22 112 987	-850 288	-4.00%
Blekinge	47 995 445	46 724 681	1 270 764	2.65%
Skåne	376 007 168	374 152 626	1 854 542	0.49%
Halland	83 164 160	84 017 101	-852 941	-1.03%
Västra Götaland	394 039 978	393 349 604	690 374	0.18%
Värmland	82 967 719	81 947 180	1 020 539	1.23%
Örebro	84 677 327	86 265 406	-1 588 079	-1.88%
Västmanland	70 814 647	72 447 434	-1 632 787	-2.31%
Dalarna	62 562 582	62 153 348	409 234	0.65%
Gävleborg	71 691 437	69 846 428	1 845 009	2.57%
Västernorrland	75 901 544	75 375 937	525 607	0.69%
Jämtland- Härjedalen	27 610 663	27 567 533	43 130	0.16%
Västerbotten	70 489 769	70 532 524	-42 755	-0.06%
Norrbotten	68 726 987	64 595 897	4 131 090	6.01%
Total	2 704 595 477	2 698 838 880	5 756 598	0,21%

Källa: TLV.

I och med att det slutliga utfallet blev högre än vad som angavs i prognosen i december ska slutreglering ske så att staten erhåller drygt 2 miljoner kronor mer än vad som blev följderna av prognosutfallet. På regional nivå kan slutregleringen gentemot staten vara såväl positiv som negativ beroende på hur skillnaden mellan prognos 2 och utfall ser ut för den aktuella regionen.

Tabell 3. Utfall av återbäring 2021 fördelat på region och staten samt slutlig reglering av återbäring mellan regionerna och staten, kronor.

Region	Återbäring totalt 2021 utfall	Regionernas del av återbäring 60%	Återbetalning till staten 40%	Återbetalning till staten från prognos 2	Slutreglering mellan regionerna och staten
Stockholm	626 990 553	376 194 332	250 796 221	250 737 083	59 138
Uppsala	86 459 406	51 875 644	34 583 762	35 133 792	-550 030
Södermanland	86 861 367	52 116 820	34 744 547	34 681 888	62 659
Östergötland	136 429 598	81 857 759	54 571 839	55 051 289	-479 450
Jönköping	96 930 491	58 158 295	38 772 196	38 121 852	650 344
Kronoberg	61 063 995	36 638 397	24 425 598	24 626 452	-200 854
Kalmar	71 947 942	43 168 765	28 779 177	28 747 720	31 457
Gotland	21 262 699	12 757 619	8 505 080	8 845 195	-340 115
Blekinge	47 995 445	28 797 267	19 198 178	18 689 872	508 306
Skåne	376 007 168	225 604 301	150 402 867	149 661 050	741 817
Halland	83 164 160	49 898 496	33 265 664	33 606 841	-341 177
Västra Götaland	394 039 978	236 423 987	157 615 991	157 339 842	276 149
Värmland	82 967 719	49 780 631	33 187 088	32 778 872	408 216
Örebro	84 677 327	50 806 396	33 870 931	34 506 162	-635 232
Västmanland	70 814 647	42 488 788	28 325 859	28 978 974	-653 115
Dalarna	62 562 582	37 537 549	25 025 033	24 861 339	163 694
Gävleborg	71 691 437	43 014 862	28 676 575	27 938 571	738 004
Västernorrland	75 901 544	45 540 926	30 360 618	30 150 375	210 243
Jämtland- Härjedalen	27 610 663	16 566 398	11 044 265	11 027 013	17 252
Västerbotten	70 489 769	42 293 861	28 195 908	28 213 010	-17 102
Norrbottnen	68 726 987	41 236 192	27 490 795	25 838 359	1 652 436
Total	2 704 595 477	1 622 757 286	1 081 838 191	1 079 535 552	2 302 639

Källa: TLV.

Bilaga 1

I tabell 4 redovisas den totala årsförsäljningen för läkemedel som omfattats av sidoöverenskommelse under hela eller delar av 2021.

Tabell 4. Läkemedel som omfattats av sidoöverenskommelse under delar av- eller hela 2021, samt total försäljning (AUP) inom förmånerna januari – december 2021.

Område	Produkt	Gäller fr.o.m.	Gäller t.o.m.	I förmån fr.o.m.	Försäljningsvärde (AUP) jan 2021 - dec 2021 (tkr)
Cancer	Cabometyx	2020-04-01	2023-03-31	2018-04-01	101 021
	Erleada	2021-05-01	2023-04-30	2021-05-01	29 117
	Ibrance	2017-07-01	2021-06-30	2017-07-01	153 466
	Imnovid	2019-06-01	2022-05-31	2014-06-19	222 499
	Inlyta	2021-01-01	2022-12-31	2013-02-01	14 785
	Mekinist	2020-01-01	2021-12-31	2016-06-17	78 616
	Mektovi	2020-01-01	2021-12-31	2019-04-01	47 660
	Ninlaro	2020-06-01	2023-05-31	2018-06-01	48 078
	Nubeqa	2021-05-01	2023-04-30	2021-05-01	9 968
	Revlimid	2019-03-01	2022-02-28	2008-03-14	623 769
	Tagrisso	2020-10-01	2022-09-30	2017-10-01	240 975
	Talzenna	2021-06-01	2023-05-31	2021-06-01	500
	Venclyxto	2021-05-01	2023-04-30	2018-05-01	77 006
	Verzenios	2019-07-01	2021-06-30	2019-07-01	14 472
	Vitrakvi	2020-11-01	2022-10-31	2020-11-01	0
	Xospata	2021-03-01	2023-02-28	2021-03-01	5 170
	Xtandi	2019-06-01	2022-05-31	2015-07-01	534 479
Zejula	2021-06-01	2022-11-30	2019-12-01	78 305	
Zytiga	2019-06-01	2022-05-31	2015-06-01	330 632	
Faktor IX	Alprolix	2020-10-01	2022-09-30	2018-09-27	62 962
	Benefix	2020-10-01	2022-09-30	2020-09-24	28 733
	Immunine	2020-10-01	2022-09-30	2009-09-01	420
	Nanofix	2020-10-01	2022-09-30	2011-05-26	5 685
	Refixia	2020-10-01	2022-09-30	2018-10-25	44 342
	Rixubis	2020-10-01	2022-09-30	2016-03-18	0
Faktor VIII	Advate	2020-06-01	2022-05-31	2004-05-04	53 102
	Adynovi	2020-06-01	2022-05-31	2018-02-23	21 309

Område	Produkt	Gäller fr.o.m.	Gäller t.o.m.	I förmån fr.o.m.	Försäljningsvärde (AUP) jan 2021 - dec 2021 (tkr)
	Afstyla	2020-06-01	2022-05-31	2017-09-01	13 814
	Elocta	2020-06-01	2022-05-31	2016-04-27	246 996
	Esperoct	2020-06-01	2022-05-31	2020-06-01	2 069
	Jivi	2020-06-01	2022-05-31	2019-05-24	45 184
	Kovaltry	2020-06-01	2022-05-31	2016-08-26	59 843
	Novoeight	2020-06-01	2022-05-31	2014-06-25	127 014
	Nuwiq	2020-06-01	2022-05-31	2015-01-30	25 439
	Octanate	2020-06-01	2022-05-31	2005-10-01	0
	Octanate Lv	2020-06-01	2022-05-31	2005-10-01	0
	Refacto Af	2020-06-01	2022-05-31	2011-10-05	4 538
Hepatit C	Eplclusa	2020-01-01	2022-12-31	2016-09-24	322 343
	Harvoni	2020-01-01	2022-12-31	2015-02-20	151 518
	Sovaldi	2020-01-01	2022-12-31	2014-10-30	366
	Vosevi	2020-01-01	2022-12-31	2018-01-01	27 372
	Zepatier	2020-01-01	2022-12-31	2016-09-24	53 425
JAK-hämmare	Jyseleca	2021-04-01	2022-09-30	2021-04-01	454
	Olumiant	2019-10-01	2022-09-30	2017-04-21	149 151
	Rinvoq	2020-10-01	2022-09-30	2020-03-19	84 729
	Xeljanz	2019-10-01	2022-09-30	2017-04-21	87 930
PCSK9-hämmare	Praluent	2019-01-01	2021-12-31	2017-02-01	55 545
	Repatha	2019-01-01	2021-12-31	2016-06-21	141 142
TNF-hämmare	Amgevita	2019-10-01	2021-09-30	2018-12-01	115 771
	Benepali	2019-10-01	2021-09-30	2016-03-19	256 240
	Enbrel	2019-10-01	2021-09-30	2002-06-01	223 554
	Erelzi	2019-10-01	2021-09-30	2017-09-29	3 401
	Humira	2019-10-01	2021-09-30	2003-09-20	509 970
	Hyrimoz	2019-10-01	2021-09-30	2018-12-01	160 714
	Idacio	2020-10-01	2021-09-30	2019-10-01	13 347
	Imraldi	2019-10-01	2021-09-30	2018-12-01	92 713

Område	Produkt	Gäller fr.o.m.	Gäller t.o.m.	I förmån fr.o.m.	Försäljningsvärde (AUP) jan 2021 - dec 2021 (tkr)
Övriga	Dupixent	2020-01-01	2021-12-31	2018-05-18	143 112
	Kuvan	2019-11-01	2022-10-31	2017-11-01	23 780
	Orkambi	2018-07-01	2022-06-30	2018-07-01	291 185
	Translarna	2021-05-01	2022-04-30	2019-05-01	48 910
	Vyndaqel	2021-09-01	2023-08-31	2021-09-01	29 109
	Xermelo	2020-05-31	2023-05-31	2018-06-01	7 968
Total	-	-	-	-	6 345 714

* Försäljningen av läkemedel för behandling av hepatit C gäller all försäljning (förskrivning) och inte enbart inom läkemedelsförmånerna.

Källa: TLV (försäljningsdata från E-hälsomyndigheten).